

„jachin's“ **brochures**
No. 1

R. STELSTRA

Hoe moeten wij onze
kinderen op onze
Zondagsscholen
krijgen en houden?

JACHIN'S UITGEVERSBUROU
— NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP W. D. MEINEMA —
DELFT

HOE MOETEN WIJ ONZE KINDEREN OP ONZE ZONDAGSSCHOLEN KRIJGEN EN HOUDEN?

Bovenstaande vraag zal ongetwijfeld op vele, zoo niet op alle vergaderingen van onze Zondagsschool-vereenigingen af en toe ter sprake komen.

En geen wonder.

Hoevele stemmen gaan er tegenwoordig niet op: „Geef mij het kind”.

En wat wordt er niet gedaan om het kind, ook op den dag des Heeren, tot zich te trekken. Let maar eens op al de wandeltochten, wedstrijden enz., waaraan zooveel ontluikende jeugd deel neemt, en wij vragen ons onwillekeurig af: Moet dat dan de toekomst van Neerlands jeugd zijn? waar nog bij komt, dat zoovele van deze zoogenaamde oefeningen in den grond der zaak het „ni Dieu, ni maitre” bevorderen.

Men make hieruit niet op, dat ik beoefenen der sport zou veroordeelen, maar wel, dat bij velen het hoofd zoo vol van deze dingen is, dat schier voor al het andere, inzonderheid voor Eeuwige Dingen, geen plaats meer is.

Gode zij dank, dat boven al deze uitnodigingen tot deelname, nog altijd klinkt het Woord van onzen Heiland: „Laat de kinderen tot Mij komen en verhindert hen niet, want derzulken is het Koninkrijk der Hemelen”.

En daarom moet de Zondagsschool, die deze heerlijke taak van haar Zender heeft ontvangen, zich beijveren om, onder beding van Gods genade, steeds meerdere kinderen met dien Naam boven alle namen bekend te maken, waarbij dan onwillekeurig de door mij te behandelen vraag naar voren komt.

Nieuw is deze vraag evenwel niet, want toen door Ds. WIELINGA van Zwolle op de 39ste algemeene vergadering van „JACHIN” het onderwerp werd behandeld: „Op welke wijze behooren nieuwe Zondagsscholen gesticht en bestaande Zondagsscholen uitgebreid te worden?” waarbij inzonderheid de nadruk werd gelegd op de roeping van den Kerkeraad in dezen, heeft Zijn Eerwaarde toch ook lijnen aangewezen, waarlangs de Zondagsschoolarbeid moest geschieden.

Waar ik thans meen, dat het thans meer om de practische beantwoording van de vraag te doen is, wensch ik mij inzonder-

heid te bepalen tot datgene, wat ik zelf heb mogen doen en opmerken, niet om daarvoor ook maar eenigszins mijn persoon op den voorgrond te plaatsen, maar gedachtig aan het spreekwoord, dat ondervinding de beste leermeesteres is.

Evenmin wil ik daardoor den schijn op mij laden, alsof ik in dezen den steen der wijzen zou hebben gevonden, daar ik maar al te zeer er van doordrongen ben, dat ook datgene, wat ik ten beste wensch te geven, onvolmaakt en onvolledig is en wij allen, hoeveel jaren wij ook aan den Zondagsschoolarbeid hebben mogen deelnemen, nog steeds leeren en menigmaal voor onopgeloste vragen komen te staan, hetgeen ons geenszins moet ontmoedigen, doch integendeel tot meerdere inspanning moet aanzetten.

Trachtende een antwoord op de te behandelen vraag te geven, lijkt het mij het beste, deze in drie onderdeelen te splitsen n.l.:

1. HOE KRIJGEN WIJ KINDEREN OP EEN NIEUW OP TE RICHTEN ZONDAGSSCHOOL?
2. HOE KRIJGEN WIJ KINDEREN OP EEN REEDS BESTAANDE ZONDAGSSCHOOL?
3. HOE HOUDEN WIJ DE KINDEREN OP ONZE ZONDAGSSCHOLEN?

Het eerste onderdeel.

Ongetwijfeld staan hiervoor verschillende wegen open.

Men kan in een dagblad een aankondiging plaatsen, waarin men van de oprichting van een nieuwe klas melding maakt, met uitnoodiging aan de ouders om hunne kinderen te zenden.

Ook kan men op het betrekkelijk lokaal een aanplakking met dergelijke mededeeling en uitnoodiging doen;

Ook kan men z.g. strooibiljetten bezorgen, of doen bezorgen, aan de huizen der omwonenden.

Doch laat ik maar ineens van al deze dingen zeggen, dat ik niet anders kan, dan ze qualificeeren als totaal onvoldoende en, in de meeste gevallen, nutteloos.

Willen wij iets doen, dan moeten wij, onder biddend opzien tot onzen Hemelschen Zender, er persoonlijk op uit, wij moeten zoeken gelijk de Heiland steeds zocht en nog zoekt.

Twee malen heb ik een nieuwe klas mogen oprichten, de eerste maal onder zeer moeilijke omstandigheden, omdat in het betrekkelijke lokaal een vroegere klas had moeten worden gesloten.

Voor mij was toen de groote vraag, hoe moet dit worden gedaan?

Na ernstig beraad ben ik er op Zaterdagmiddag op uitgegaan.

Het lokaal lag aan de grens van een zeer armoedige achterbuurt.

Bij de woningen, waar ik, door de buitenshuis aanwezige klompen, of op andere wijze, mocht vermoeden, dat daar kinderen waren, heb ik mij aangediend en den ouders medegedeeld, dat ik voornemens was den volgenden middag een nieuwe Zondagsschool op te richten, hun verzoekende, om ook hunne kinderen aan mij toe te vertrouwen.

Ieder kan wel begripen, dat op die vraag zeer verschillend werd gereageerd.

Hier moest men er niets van hebben, daar wist men niet of de kinderen er wel aardigheid aan zouden hebben, terwijl men op een derde plaats er wel eens over nadenken zou, zoodat de veldtocht aanvankelijk niet zeer bemoedigend was, doch de Heere verraste mij zeer door den uitslag.

Toen ik den volgenden Zondagmiddag, laat ik maar eerlijk zeggen met vreeze en beven, naar het lokaal ging, zag ik daar, tot mijn groote blijdschap, drie kinderen staan wachten.

Misschien zijn er in ons midden, die in stilte zeggen, dat was toch niet veel; laat mij daar tegenover stellen, dat mijn hart opsprong van vreugde over de eerstelingen die een rijken oogst voorspelden.

En mijn God heeft mij niet beschaamd doen uitkomen.

Op den ingeslagen weg ben ik voortgegaan en den volgenden Zondag was het drietal een zevental geworden, terwijl bij het e.k. Kerstfeest, — de klas was in het begin van het jaar opgericht, — door mij met negen en dertig van mijn leerlingen in combinatie met een andere klas de Geboorte des Heilands mocht worden herdacht.

Doch dit was nog niet het eindcijfer.

Het volgende Kerstfeest bestond de klas juist uit het dubbele, dus uit acht en zeventig leerlingen, allen kinderen, die noch thuis, noch op school met den Heiland der Wereld werden bekend gemaakt.

Deze klas is nu eenige jaren geleden aan andere onderwijzers overgegaan; later ben ik in een ander gedeelte van de stad belast met het nogmaals oprichten van een nieuwe afdeeling, waar ik thans nog werkzaam ben en waarvoor ik bij de oprichting dezelfde methode heb toegepast, als bij de vorige, met niet

minder zegen dan de eerste maal, daar deze thans gemiddeld 80 à 100 leerlingen telt.

Na tweemaal zoo rijkelijk door den Heere te zijn gezegend, kan men wel begrijpen, dat m.i. bij het oprichten van een nieuwe afdeling het persoonlijk bezoek van den onderwijzer niet mag achter blijven en gebiedend noodzakelijk is, ook al wil men de andere middelen, vooraf door mij genoemd, als hulpmiddelen daarbij aanwenden, hoewel ik meen, dat van die hulpmiddelen niet te veel te verwachten is; *de ouders willen en moeten weten, aan wie zij hunne kinderen moeten toevertrouwen.*

Natuurlijk moet nimmer getracht worden een nieuwe Zondagsschool op te richten in een buurt, waar reeds een dito instelling bestaat van hen, die een even dierbaar geloof met ons deelachtig zijn, al zijn wij kerkelijk gescheiden.

Hiermede meen ik een antwoord op het eerste gedeelte van de vraag te hebben gegeven en zal nu trachten ook een antwoord te geven op het tweede gedeelte: „HOE KRIJGEN WIJ KINDEREN OP EEN REEDS BESTAANDE ZONDAGSSCHOOL?”

Natuurlijk kan, indien zulks noodig blijkt, ook de zoeven door mij aangegeven methode worden gevolgd, doch loopt de zaak, zooals door mij in de practijk opgedaan, dan is zulks totaal onnoodig.

Vergun mij echter, dat ik, alvorens dit nader uiteen te zetten, nog even Uw aandacht vestig op een andere methode, die meermalen wordt toegepast, doch waaraan, naar mijn meening, bedenkelijke, zoo niet gevaarlijke, bezwaren zijn verbonden.

Ik bedoel dit; op sommige Zondagsscholen heeft men, naast de z.g. verwaarloosde kinderen, ook kinderen van de kerk, die dan als lokvinken moeten trachten, andere kinderen mede te nemen.

Doch hiertegen bestaan, m.i. de volgende bezwaren:

1. De Gereformeerde ouders, doordrongen van de groote verantwoordelijkheid in de opvoeding van hunne kinderen, zullen steeds zeer voorzichtig zijn in de keuze van den omgang van hunne kinderen met anderen en daarom er voor waken, dat zij, zooveel als in hun vermogen is, worden weg gehouden van hen, die vervreemd zijn van de vreeze des Heeren;

2. Zullen kinderen, die komen uit gezinnen, waar de Dag des Heeren niet wordt geheiligd, hunne vrienden en vriendinnen niet zoeken uit de z.g. „fijnen”, die 's Zondags naar

de kerk moeten en niet mede mogen doen aan allerlei uitspanningen, of liever inspanningen, waarmede zij dien heerlijken Dag door brengen.

Het gevolg hiervan is, dat er in den regel al zeer weinig contact zal bestaan tusschen die twee soorten kinderen onderling.

Doch er is nog een derde bezwaar, dat m.i. aan het werk der Zondagsschool afbreuk zal doen, n.l. dit, dat ook kinderen hun trots hebben en spoedig geraakt zijn.

Indien nu in ééne klas kinderen van de kerk en andere kinderen zijn, kan niet uitblijven, dat er jaloerschheid ontstaat, daar, bij het navragen der geschiedenis van den vorigen Zondag, de kinderen der kerk, die ook thuis en op school in Gods Woord worden onderwezen, veel beter zullen kunnen antwoorden dan de anderen en de laatsten, daarover verstoord, beginnen te mokken en, of niet meer opletten, of geheel wegblijven, daar zij zich achteruit gezet voelen.

Echter komt hier nog meer bij; het werk der Zondagsschool is Evangelisatiearbeid, zoodat het voor den verteller bij de behandeling van het onderwerp in de eerste plaats de vraag is, welk geestelijk nut zit er voor het kind in, terwijl op de leerschool in den regel meer op het geschiedkundige wordt gelet, waardoor het kan gebeuren, dat het kind der kerk de vertelling van meester die, of van juffrouw die op de dagschool veel aantrekkelijker vindt, dan de eenvoudige vertelling op de Zondagsschool, en dan zelf niet luistert en ook anderen aftrekt.

In den regel toch zijn wij, arbeiders aan de Zondagsschool, geen geschoolde krachten, maar eenvoudige menschen, die hun werk op zeer bescheidene wijze verrichten.

Daarom meen ik, dat deze methode niet aan te bevelen is. Maar wat moet er dan gedaan worden, zal men vragen, om op een reeds bestaande Zondagsschool kinderen te krijgen?

Naar mijn meening moeten de leerlingen zelf de propagandisten voor hunne afdeeling zijn.

Maar ieder begrijpt, dat dan de Zondagsschool voor het kind niet moet zijn een soort dwang, maar een genot, waarnaar het verlangt en waarover het met de anderen spreekt, hen uitnoodigende, om mede te gaan.

Zal dit echter zoo wezen, dan wordt er en van den onderwijzer en van diens werk veel gevraagd.

Laat mij trachten, dit duidelijker en in bijzonderheden aan te toonen.

Het eerst komt dan aan de beurt de persoon en de hoedanigheid van den onderwijzer.

Wie kan goed Zondagsschool-onderwijzer zijn?

Alleen hij, die, door Gods genade, zich zelf heeft leeren kennen als totaal ellendig en doemschuldig en die alleen zijne behoudenis zoekt in het bloed van den Heiland der wereld en het zich een groot voorrecht rekent, dat, naast eigen behoud, de Heere hem ook nog waardig acht om iets voor de uitbreiding van Zijn Koninkrijk en tot heil van den naaste te mogen doen.

Als deze gestalte in ons wordt gevonden, dan zal het meermalen moeilijke werk, waarover straks nader, ons geenszins ontmoedigen, doch zal de liefde tot onzen Heiland, die ons in alles moet beheerschen, ons tot meerder gebed en meerdere actie aanzetten, ziende op hetgeen Hij voor ons heeft moeten en willen doen, en doen hunkeren om ook anderen in dat groote Heil, waarin wij mogen roemen, te doen deelen.

Hoe kan iemand, die buiten Christus staat en zijn zaligheid niet in den Heiland zoekt, anderen uitnoodigen om tot Hem te gaan? Dit is immers onmogelijk, dan wordt de vertelling een van buiten geleerd opstel. Bovendien moet de onderwijzer onuitsprekelijk veel liefde voor en geduld met het kind hebben.

Wie die liefde voor het kind niet heeft, moet nooit Zondagsschoolwerk doen, want het loopt absoluut uit op een mislukking.

Vergun mij, dat ik vooral aan het adres van onze jongere broeders en zusters, hier zeg, dat wij vooral ons *eigen ik* totaal moeten verloochenen en van ons ingebeeld hoog standpunt af moeten, om den kinderen gelijk te worden.

Wij moeten hen zoo liefhebben, dat hunne blijdschap, onze blijdschap is en hunne smart, hoe gering wellicht in onze oogen, ook door ons wordt gevoeld, zoodat wij in dit alles met hen medeleven, want dan eerst ontstaat een band van vertrouwen en wederliefde.

Ik weet niet, of ook bij U dit het geval is, maar ik word geregeld 's Zondagsmiddags afgehaald door eenigen van mijn leerlingen, en wat vinden de kleinen het dan heerlijk, dat meester ook eens met hen praat over het kleine broertje of zusje, dat thuis is, of over een nieuwe pop of iets anders, op den verjaardag ontvangen, ja zelfs mag de meester ook wel eens weten, dat moeder vandaag zal tracteeren op een heerlijke pudding of iets anders; terwijl de grooteren graag

eens met den meester praten over een gehouden fietstochtje of dergelijke aangelegenheden.

En wat vinden zij het fijn, als hen iets deert, dat meester daarnaar zoo nauwkeurig informeert en, zoo mogelijk, een pleister op de wond weet te leggen, b.v. door een kleine versnapering.

Een kind voelt zoo fijn aan en is zoo dankbaar voor een kleine attentie.

Nu zullen in den regel het meerendeel van de kinderen komen uit de meest armen aan aardsche goederen, toch gebeurt het natuurlijk, dat er ook onder zijn, wier geheele voorkomen aantoon, dat zij uit een ander milieu afkomstig zijn en dan dreigt een gevaar, waartegen met zorg moet worden gewaakt.

Ik bedoel dit: Een meer lief aanvallig kindje, beter gekleed dan de anderen, kan zoo spoedig, vooral wanneer daarop wordt gespeculeerd, de lieveling van den onderwijzer worden en bij de anderen voorgetrokken. Het gevolg hiervan zal zijn, dat de meer armen zich achteruit gezet zullen gevoelen en jaloersch op het rijker kind, wegblijven.

Dit geldt natuurlijk van iedere voorliefde in de klas.

En toch is dit zoo gevaarlijk. Hoe spoedig worden de z.g. lieve kinderen een beetje meer aangehaald en de meer stugge, lastige naturen ietwat verwaarloosd. Laat ons daartegen op onze hoede zijn; het is mij meermalen gebleken, dat die stugge en lastige naturen, hoeveel zorg zij ook vereischen, bij een liefdevolle behandeling zich zoo heerlijk kunnen geven. Men zegt wel eens, de omstandigheden maken den mensch, laat dit misschien gedeeltelijk waar zijn, maar een feit is het, dat kinderen, die niet veel liefde ontvangen, stug, eenzellig en lastig worden, doch dikwijls door de bestraling der liefde, smelten, als ijskegels voor de zon.

Nog is er iets waarop ik meen te moeten wijzen.

Men zegt wel eens van sommige menschen, dat ze Zondagsche Christenen zijn. Ieder van ons weet wel, wat daarmede wordt bedoeld.

Laat ons er voor waken geen Zondagsche Zondagsschool-onderwijzers te worden. Boomen ontmoeten elkaar niet, menschen wel. Zoo ook de onderwijzer en zijne kinderen.

Meermalen komen ze ons op straat, ook wel met hunne makkers tegen. Laten wij ze dan niet, alsof wij ze niet kennen, stiltwijgend voorbij gaan, of alleen met een groet meenen te kunnen volstaan, doch ze even staande houden, een hand

geven en een praatje maken. Dit vinden ze, ook voor hunne makkers, die daardoor bovendien kunnen worden aangetrokken, zoo aangenaam.

Nu kan het natuurlijk meermalen gebeuren, dat de kleederen bemodderd en de handen bevuild zijn, maar laat ons daarop maar niet te veel letten. Toen wij kinderen waren zullen de rouwrandjes ook niet altijd aan de handen hebben ontbroken en, wat alles zegt, het gaat om het Eeuwige Heil van het aan ons toebetrouwde kind, waarvoor wij toch zeker wel een ietwat door vuil besmette hand over hebben.

Ook gebeurt het, dat wij kennis krijgen van de ziekte van een van onze kinderen, ook wel, dat ze in een ziekenhuis worden verpleegd.

Laat ons dan ook onzen plicht verstaan, hen opzoeken en met een versnapering van onze deelneming doen blijken. Wij kunnen dan eens met het kind en met de ouders spreken. Wat door allen meestal op hoogen prijs wordt gesteld. Meer wil ik over de hoedanigheden van den onderwijzer niet zeggen; ieder begrijpt wel, dat het mijne bedoeling is geweest om daardoor aan te toonen, dat de liefde bij ons werk steeds voorop moet gaan. Om echter geen misverstand te verwekken wil ik hierop nog even wijzen, dat ik in mijne beantwoording steeds spreek van onderwijzer, welk woord door mij in zijne algemeenheid wordt bedoeld, zoodat het geenszins mijne bedoeling is, om daardoor ook maar eenigszins de zusters uit te sluiten.

Integendeel, steeds heb ik in mijne klas een of twee dames naast mij werkzaam en, hoewel natuurlijk ook de zusters in haar optreden, vooral wat liefdebetoon betreft, verschillend kunnen zijn, heb ik het toch steeds in mijne 47-jarige ervaring een groot voorrecht geacht, dat zij zich aan den Zondagsschoolarbeid geven, daar zij in de meeste gevallen nog meer liefde dan de man kunnen geven en daardoor ook meer toegang tot het kinderhart verkrijgen en daarom, mochten er in ons midden dames zijn, die nog buiten ons werk staan, haar wil ik gaarne toeroepen: „Geef U met de U van God gegeven gaven, ook wat de liefde betreft, aan onzen arbeid, die zoo onuitsprekelijk heerlijk is, ook voor eigen zieleleven.”

Komende tot het meer in het bijzonder bespreken van het werk van den onderwijzer, waarmede ik vooral het oog heb op het werk in de Zondagsschool meen ik daarmede tegelijk het antwoord te geven op het derde onderdeel van de vraag:

„HOE HOUDEN WIJ DE KINDEREN OP ONZE ZONDAGSSCHOLEN?“

Het spreekt vanzelf, dat liefdebetoon alleen, zonder meer, niet in staat is om de kinderen op de Zondagsschool te houden en te krijgen.

Omdat te bereiken, moet het verblijf in de klas voor het kind aangenaam zijn.

Hoe dat te bereiken? Hoe moet ons werk zijn?

In de eerste plaats komt dan de vraag, hoe moet de vertelling, de hoofdschotel van ons werk in de klas, zijn?

Natuurlijk eenvoudig, ik zou haast zeggen, nooit eenvoudig genoeg, maar daarom niet eentonig, niet vervelend, er moet leven in zitten.

Wij moeten trachten het kind met ons in de geschiedenis te doen inleven en met ons te doen bezielen.

Ongetwijfeld geen gemakkelijk werk.

Om dat te bereiken, moet de verteller, onder biddend opzien tot den Heere, niet alleen trachten de geschiedenis goed te kennen, maar ook zich trachten te verplaatsen in de omstandigheden, waaronder dezelve plaats vond, om dan daaruit te putten, datgene, wat voor het evangeliseerend karakter hem het meest geschikt voorkomt, want daarop moet hij vooral de aandacht van het kind vestigen.

In den regel lijkt het mij dan ook aanbevelenswaardig, het kind direct in het midden van de te behandelen stof te plaatsen, waardoor zijne nieuwsgierigheid wordt geprikkeld, b.v. voor eenige weken de twisten tusschen de herders van Abraham en Lot. Het kind kon toen direct in zijne gedachten, den vorigen Zondag bij den torenbouw van Babel bepaald, worden verplaatst te midden van groote kudden vee in het heerlijke land Kanaän, om dan, als hooren wij het rumoer, het te brengen bij de twistende herders, waardoor zijne opmerkzaamheid wordt getrokken.

Of, zooals eenige weken te voren, het direct te brengen bij het eerste menschenlijk, liggende op de aarde, tengevolge van den eersten broedermoord.

Dan luistert het kind, met alle aandacht, naar het *hoe* en *waarom*.

Laten wij ons wachten voor lange inleidingen en toepassingen, zoomede voor lang en z.g. mooi vertellen.

Wij moeten ons geheel aan het kind aanpassen, zóó vertellen, dat het kind ons begrijpt, ook in hetgeen de behandelde stof ons te zegen heeft.

Geen schitterend vuurwerk dat over de hoofden heen gaat. Doch, zooals ik zooëven reeds opmerkte ook geen dorre, droge opsomming van feiten, neen, de onderwijzer moet trachten van zijn vertelling te maken een tableau vivant, daarom geen aantekeningen en nog veel minder een boek, hoe nuttig misschien voor eigen voorbereiding. Vertellen moet vertellen blijven, inlevende in de geschiedenis en daaruit puttende leering, zoodat het kind het medeneemt, er over nadenkt en er later van weergeven kan.

Daarom is het alleszins aanbevelenswaardig, dat in iedere klas minstens twee onderwijzers werkzaam zijn. Een kind houdt van afwisseling, ook in de vertelling, en ongetwijfeld verschillen de onderwijzers niet alleen in aanleg, maar ook in de methode van optreden en vertellen. M.i. is het daarom het beste, dat in iedere klas een broeder en een zuster werkzaam zijn, omdat dan in den regel dat verschil nog meer naar voren treedt.

Waar ik echter niet tot taak heb om in bijzonderheden over het vertellen te spreken, wil ik nu tot iets anders over gaan.

Een kind houdt van afwisseling en daaromde moet ook op de Zondagsschool rekening worden gehouden.

In onze klas heerscht dan ook de volgende gewoonte.

Op tijd wordt begonnen met het zingen van een lied, daarna gebed, gezamenlijk opzeggen en, zoo mogelijk zingen van het geleerde psalmvers, onderwijl de centen, juiste uitdrukking, worden opgehaald, en vervolgens overhooren van het geleerde.

Waar onder het laatste werk altijd eenige verstoring van de rust plaats heeft, wijl de klas nu eenmaal geen afdeling militairen is, en eenige vrijheid moet worden gegeven, geschiedt dit zoo spoedig mogelijk, d.w.z. iedere onderwijzer en helper neemt daaraan deel. Hierna wordt weer een lied gezongen, waardoor de rust terugkeert, om vervolgens kortelijks te overhooren, wat den vorigen Zondag is verteld, en daarna behandeling van het kalenderonderwerp.

Nu zal in den regel steeds eenige tijd van het uur overblijven, n.l. ongeveer 10 minuten. Deze tijd wordt gebruikt tegen het Kerstfeest voor het leeren zingen van de Kerstliederen, en het overige gedeelte van het jaar om de Zondagsschool aantrekkelijker te maken voor het kind. Den eenen Zondag toch worden aan het kind ter hand gesteld liederenboekjes, waaruit gezamenlijk, met begeleiding van het orgel wordt gezongen, terwijl een andere maal door mij een gedeelte van een vervolgverhaal wordt verteld, welk

een en ander door het kind zeer wordt gewaardeerd en de geregelde opkomst grootelijks bevordert.

Nu moet men niet denken, dat dit precies om de beurt gaat; integendeel, soms wordt wel 2 à 3 Zondagen achter elkaar verteld, maar ook wel een paar maal overgeslagen, zoodat de kinderen nimmer vooraf weten, wanneer zulks geschiedt en dus, willen zij de geschiedenis volgen, verplicht zijn geregeld te komen.

Ook heeft onze vereeniging de gewoonte om den kinderen af en toe, b.v. bij het Paaschfeest en wanneer in Leeuwarden kermis wordt gehouden een tractaatje of een plaatje met een voorstelling uit den Bijbel te geven, wat door de kinderen zeer op prijs wordt gesteld en ook voor den Evangelisatie-arbeid bevorderlijk kan zijn.

Wat m.i. zeer schadelijk voor het geregeld komen van de kinderen is, is het af en toe vrij geven; het naar de Zondags-school gaan moet een doorlopende gewoonte zijn. De grootste attractie voor de kinderen zal altijd blijven het „KERST-FEEST”.

Als de laatste dagen van den zomer voorbij zijn en de Septembermaand nadert, worden af en toe al de vragen gedaan: Wanneer krijgen wij de Kerstliederen? Aan de viering van dat Feest moet daarom ook de meest mogelijke zorg worden besteed, niet alleen om de kinderen, maar voornamelijk, omdat wij dan met onzen arbeid in het publiek optreden en zoowel de ouders als de andere belangstellenden een goeden indruk van ons werk moeten krijgen. Men zorge er dan ook voor, dat bij dat feest de beste krachten van de vereeniging met het vertellen worden belast en, als men een groot lokaal heeft, zooals in Leeuwarden, waar het Kerstfeest met de kinderen in de kerk wordt gevierd, de sprekers over een goede stem beschikken, zoodat zij tot in alle hoeken flink verstaanbaar zijn, want niets brengt spoediger wanorde, dan wanneer een kind het niet verstaat en zich begint te vervelen.

En, hoewel de Zondagsschool geen philanthropische inrichting is, laat ons toch als het mogelijk is bij het feest niet te zuinig zijn.

Voor velen, vooral voor de armen, is het leven dikwijls zoo hard en moeijlijk, zoodat van eenige versnapering in den regel dikwijls zoo weinig komt, en dan worden de lekkernijen dubbel gewaardeerd, terwijl de ontvangen leesboekjes als groote schatten mee naar huis worden gedragen. Geef ook, als gij het eenigszins kunt doen, den armen kinderen een

warm kleedingstuk; vooral de harten der ouders worden daardoor zeer getroffen; wie van ons weet, of een geschenk van de Zondagsschool niet het middel kan zijn om een zondaar tot Jezus te brengen.

In Leeuwarden zijn wij in dit opzicht zeer bevoorrecht, daar èn eene vrouwenvereeniging èn een jongedochtersvereeniging gedurende het gansche jaar iedere week een avond bijeen komen om kleeven voor de arme kinderen van de Zondagsschool te maken. En als U nu weet, dat onze vereeniging meer dan 700 leden telt, dan kunt U zich wel een denkbeeld vormen van den arbeid van deze zusters. Een eere-salut aan haar adres. Natuurlijk moet aan de kinderen van ieder gezin een scheur-kalender worden verstrekt. Dit evangelisatie-middel bij uitnemendheid mag niet ontbreken, terwijl onze Filippuskalender, zoowel wat inhoud, als prijs betreft, daarvoor zeer zeker de aangewezen is.

Zeer aan te bevelen is ook de ouderavond, waardoor wij met de ouders in nauwere betrekking komen, doch laat ons ook dan zeer voorzichtig zijn om eenvoudig te zijn en geenszins een houding aannemen, alsof wij meer dan zij zijn, er kan veel gewonnen, doch ook veel verloren worden.

Wellicht ben ik in enkele onderdeelen iets te beknopt geweest, doch om des tijds wil durfde ik niet verder uitweiden. Op één ding en wel het voornaamste moet ik nog wijzen.

Laat ons nooit vergeten dat ons werk ten doel heeft de verheerlijking van den Naam des Heeren en de uitbreiding van Zijn Koninkrijk en dat wij tot dien arbeid, uit en van ons zelf, totaal ongeschikt zijn.

En daarom moet ons werk steeds een biddend werk zijn en kan de onderwijzer nooit genoeg met zijn Hemelschen Zender in het gebed worstelen om bekwaammakende Genade en open harten voor zijne heerlijke zending. Dan zullen de moeiten en bezwaren niet worden weggenomen, maar hij zal zich gedragen weten door de almachtige armen van Hem, Die hem tot dien heerlijken arbeid heeft willen roepen.

Zullen wij vrucht op ons werk zien? Ongetwijfeld. En al zien wij die vruchten niet in dit leven, daarnaar hebben wij in de eerste plaats niet te vragen. Onze Zender blijft getrouw en de Eeuwigheid zal duurverworven paarden openbaren, die gehecht zijn aan de Middelaarskroon van onzen Heiland en voor het bijeenvergaderen waarvan Hij de eenvoudige krachten en gaven van den Zondagsschool-arbeider heeft willen gebruiken.

Laat daarom ook in de klas, ons gebed zóó zijn, dat het kind het gevoelt, dat het om zijn behoudenis en zijn heil gaat en dat, ja, de onderwijzer hem liefheeft, maar dat die liefde niets is in vergelijking met de Liefde van den Heiland.

Geen ijdele hoge woorden, maar, kinderlijk-eenvoudig smeekend en vertrouwend, de behoeften aan den Heere opdragen.

Zoo biddend werkend mag de Zondagsschool in haar banier plaatsen:

„SOLI DEO GLORIA”.

